

Szembesítés Csillagtelepen

Válasz a Nők Lapja riportjára

Fehér folt címmel, képes riport jelent meg a Nők Lapja december 17-i számában. A népművelés térképén találtam fehér foltot a riportert, melyet Csillagtelepnek nevez. S képet ad erről a világról, gyanítjuk azonban, hogy csak az általa festett képen találhatók fehér foltok. Megkérdezett néhány csillagtelepi háziasszonyt és válaszaikból messzemenő következtetést vont le. Legmarkánsabb megállapítása, hogy a népművelést a Boci boci tarkán (?) kell elkezdni...

„Ne nyulj a témához” — tanácsolták a riportert, holott az egyetlen helyes tanács, ha minél többet írunk ezekről a kérdésekről. Csillagtelepen — úgy mond — „a legnyomorultabb körülmények között élő családok kaptak itt helyet az ötvenes évek derekán...” Keresztük, kutattuk a legelesettebbeket és maig sem értjük pontosan, hogy kiket ért alatta. A felszabadulás előtt elnyomták a munkásosztályt, a legszegényebb rétege létbizonytalansággal küszködött. De történelmi igazság, hogy leginkább bennük élt az „éhe a szépnék”, a kultúra iránti vágy. Néhány háziasszony jelentené e réteget Csillagtelepen?

Sietünk leszögezni, hogy jószándékú írásnak tartjuk a riportot. Amiért vitába szállunk, nem egyéb, mint Csillagtelep igazsága. Igaz ugyan, hogy a fiatal városrész asszonyai sok esetben még nem jutottak el a kultúra „magaslataira” s az is valóság, hogy a Radnóti Miklós Művelődési Otthon még nem tölti be maradék nélkül a hivatását.

Vajon állítható-e teljes komolysággal, hogy „Csillagtelep igényét, érdeklődési körét nem sikerült kitapintani”? Már az olvasómozgalom adatai is megcáfolják ezt. Két és fél ezer iskolai tanuló közül csaknem másfél ezren látogatják rendszeresen a Rakéta utcai gyermekkönyvtárat, míg a Főváro-

si Szabó Ervin Könyvtár 46-os számú fiókjának (a művelődési otthonban székel), a legfrissebb adatok szerint 1350 bejegyzett olvasója és 900 „aktív olvasója” van. Azt is megvizsgálták, hogy mit olvasnak a csillagtelepiek. Ezek szerint 2995 kötetből az új magyar irodalom 914, a régi magyar irodalom 417, a világirodalom 602, a szovjet 215, a népi demokratikus országok irodalma 249 kötettel szerepel! Követék másfélezer ismeretterjesztő könyv sorsát is. Ez így oszlik meg: 324 a politikai, ideológiai irodalom, 256 a műszaki, 33 a mezőgazdasági (közel van a Duna Tsz), 205 természettudományi és 684 egyéb mű jutott csillagtelepi olvasók kezébe.

Szót váltok a könyvtárba lépőkkel. Pásztor Erzsébet 3 éve jár ide s havonta 12 könyvet olvas. Ezúttal — több más könyv mellett — a magyar-német kiadványt vette kölcsön, hogy gyarapítsa német nyelvtudását. Fogassy Árpádné az Orion utcából Németh László kötetek iránt érdeklődik s eljött a férje is. Szabad idejükben sokat olvasnak és a tv-t nézik. Bendí Imréné a Szabadság utcából ugyancsak rendszeresen látogatja a könyvtárat. Asszonytársai körében népszerűsíti az olvasást, könyveket ajánl. Szívesen beszél Csillagtelepről, noha csak egy éve lakik itt, a VII. kerületből költöztek Csepelre. Dicséri a körzeti orvost, a Horizont Étterem közéleti tevékenységét, a művelődési otthont. És a szomszédait, főképpen asszonytársait. Karácsonykor Raffael reprodukciót ajándékozott a házmesternének.

Fogassy Árpádnéről még néhány szót. Erre szívesen és a szakmája villanyszerelés. S ő csak egyike azoknak a csillagtelepi asszonyoknak, akik már tíz éve sem a Boci boci tarkánál tartottak. Csillagtelep megérdemelte egy szociális felmérést! A munkások mellett nincs hiány értelmiségiben. Filozófus-házaspár él itt, orvosok, pedagógusok és műszakiak is szép számmal találhatók. Úgyszintén a háziasszonyok rétege, bár csökenőben van a számuk. Kik hát az „elcsesettek”? A háztetőkön antennaező és hadd tegyük hozzá, hogy a nem éppen kifogástalan közlekedés dacára is sokan járnak színházba. Megszámoltuk: az egyik lakóházban 18 családnak van tv-készüléke. Csillagtelep lakója Bartussek László nyugdíjas is, aki szocialista kultúráért kitüntetésre került, miután 50 évig tagja volt a Csepel Művek dalárdájának. Hajlott korában is tevékeny: részt vesz a művelődési otthon életében. Ahogy megfogalmazza, ez a pártmunkája.

„Szükség van-e a népművelési otthonra?” — ezt kérdezi a riportert, és amikor igenlő választ ad (amivel egyetértünk), hozzáteszi, hogy az új igazgatónőnek a Boci boci tarkán kell kezdenie. Hogy hogyan? Nem tudja, ez ugyanis a szakember — jelesül az igazgató — dolga. Ha követnénk a jótanácsot, akkor akár le is állíthatnák a művelődési otthon szakköréit, egyáltalán a népművelést, amelynek mégis csak az volna a tartalma, hogy neveljen és szórakoztasson.

Csillagtelepnek többre van szüksége, mint a „Boci boci tarkára”, s másutt sem lép fel ilyen igény, vagy ha igen, akkor is csak szórványosan.

A szocialista művelődést kell megteremteni és a Radnóti Miklós Művelődési Otthon is erre az útra lépett. Gyermekművészeti stúdiója, ifjúsági klubja, ismeretterjesztői előadásai, eszperantó tanfolyama, a nyugdíjasok klubja, a filmvetítések és az egyéb rendezvények ezt a célt szolgálják, ha nem is a kívánt eredménnyel. Csillagtelepen azonban valami készül: a társadalmi szervek egymásra találnak és segítik a művelődési otthont. Társadalmi vezetőségében megtaláljuk a közeli iskolák pedagógusait, a pártalapszervezet aktivistáit és a népművelés szerelmeseit. Csilik Tibor, a XXI/3-as pártkörzet titkára fogalmazza meg: az volt itt a baj korábban, hogy sok volt az igazgató (egymást váltották) és kevés a népműveléshez értő, lelkes szakember.

Persze, hogy szükség van a művelődési otthonra, mint ahogy a művelt otthonokra is szükség van, ha azzá tesszük a lakásunkat. És mind nagyobb számban tesszük azzá, Csillagtelepen is, ahol kedveznek a külső körülmények, a szép új házak, a fürdőszobás és összkomfortos lakások. Látunk persze modern lakást, elhanyagolva és könyveket, tisztaság nélkül; s látunk szerény otthonokat, amelyek árasztják a kultúrát. En ha a háziasszonyok körében végeznék felmérést, körülnéznék a lakásukban. Alighanem minden kérdésre választ kapnék. „Nehezen élő, keményen dolgozó

asszonyok” körében is tapasztaltam — Csillagtelepen éppúgy, mint másutt —, hogy mélyreható tudás, képzettség nélkül, de egészséges életritmussal nevelik gyerekeiket. S igyekeznek felszámolni a művelődésbeli elmaradottságukat, ha másképp nem, hát együtt tanulnak a gyerekeikkel.

Csillagtelepet nem kell „bejáratni” — ahogy a riportert javasolja és álromantikára sincsen szüksége. A mi korunk egyébként is úgy romantikus, hogy a jövő felé tekintünk, a tények világánál. Vannak gondjaink, nem is kevesek, de olykor a gondok is fémjelezhetik az eredményeket. Maga a riportert is elismeri, hogy a csillagtelepi gyerekek biológus, tanári, műszerészi, érettségizett elárúsítói pályákra készülnek, és ha nem volna „hátrszaguk”, bizony nem tehetnék illúzióktól mentesen mondhatjuk, hogy a népművelésnek is megvannak a felső határai. Az ifjúság messzebbre juthat, mint a derékhad, az idősöknek pedig tartalmas öregkort ajánldékozhatunk. Márcsak ezért is küldetésük van a művelődési otthonoknak.

Milyen hát Csillagtelep? Megérdemelte egy alapos, mélyreható szociológiai kutatást. Semmiképpen sem kuriózum és még csak fehér folt sem, hiszen szerepel a térképünkön, kulturális térképünkön is! Halad, nem is rossz ütemben a maga útján. A szocializmust építő társadalmunk részeként.

Hajtun József